

Co je třeba ohlídat ve smlouvě? Hlavně sankce

Jaká jsou kritéria kvalitního úvěru? Podle **Daniela Hůleho z neziskové organizace Člověk v tísni** „slušná“ půjčka nemá žádnou drakonickou sankci.

VOJTĚCH WOLF

LN Jak narůstá v období Vánoc zadlužování?

Obecně roste tendence zadlužovat se. To však není striktně spojeno jen s Vánocemi. Jde spíše o dlouhotrvající krizi. Máme sice hospodářský růst a klesá nezaměstnanost. Zároveň se však dlouhodobě, asi od roku 2009, zhoršuje socioekonomická situace poměrně široké skupiny lidí. Jde o lidi, kteří už vyčerpali všechny finanční rezervy a postupně si začali brát různé úvěry. Důsledky toho jsou pak patrné v posledních statistikách o exekucích. Mezi rokem 2013–2015 došlo k nárůstu podílu lidí, kteří mají více než jednu exekuci. Dokonce se zdvojnásobil podíl lidí, kteří mají více než deset exekucí, a naopak lidí, kteří mají jen jednu, je minimum.

LN Lze v růstu počtu exekucí hledat nějaký trend?

Ne. Když se podíváte na jednotlivé měsíce, jsou počty rozkolísané. Je pravda, že minulý rok ale bylo více exekucí než v roce předcházejícím. Možná že letos to bude o něco méně než v roce 2014, ale o žádné tendenci nelze mluvit. To by bylo jen věštění z křišťálové koule. Kdybych měl něco říct o tom, co mělo vliv, je to například snížení advokátního tarifu (*došlo k výraznému snížení náhrad v případech takzvaných formulářových žalob o částky nepřevyšující 50 tisíc korun – pozn. red.*). Dnes se věřiteli, který má pět pohledávek, nevyplatí vymá-

hat těch pět pohledávek v pěti řízeních. Věřitelé jsou motivováni pohledávkou za jedním dlužníkem sloučit a vymáhat je v jednom řízení. To se pak odráží ve statistikách.

LN Jde podle nějakého klíče rozdělit úvěrové společnosti podle jejich „rizikovitosti“?

Jde, a celkem jednoduše. Bankovní trh je relativně homogenní. Jestli si půjčíte u Raiffeisenbank, či Komerční banky, vyjde nastejno. Pak je tu velká skupina nebankovních společností, která čítá podle různých odhadů asi 900 poskytovatelů úvěrů. Mezi těmito několika sty poskytovateli jde dle zkušeností Člověka v tísni asi jen o pět společností – Home Credit, Cofidis, Cetelem, Provident a Essox –, které nabízejí podle nás podobně bezpečné produkty jako banky.

Zbytek nabízí jen zabalené svinstvo, které často vede k tomu, že člověk časem skončí v exekuci nebo přeplatí obrovskou částku.

Jednoduchým dělítkem, jak poznat dobrý úvěr, je pak využívání rozhodčí doložky. Tu u spotřebitelského úvěru nevyužívá žádná banka a ani žádná z pěti jmenovaných úvěrových společností. Naopak ostatní ji využívají standardně.

LN Kde je tedy problém?

V mikropůjčkách. Stále více lidí dnes není schopno vyjít z měsíce na měsíc se svým příjmem. Nejprve to řeší jednorázovými půjčkami, které ale začnou prodrazňovat jejich hospodaření. Roste tak relativně početná skupina lidí, kteří nejsou schopni vyjít, s čímž jde ruku v ruce nárůst balíku nesplacitelných závazků.

LN Jak k nim tedy přistupovat?

U krátkodobých půjček je třeba rozlišovat, že když si půjčíte 1000 korun s poplatkem 250 ko-

run za měsíc, je úroková sazba 25 procent. Roční průměrná sazba nákladů je ale v řádu desítek tisíc procent. Tady se ukazuje, že sazba RPSN u mikrokreditů není vypovídající, protože jde o úvěr s krátkou dobou splatnosti.

LN Co tedy sledovat, když ne úrok? Sankce?

Když u malého úvěru do 5000 přeplatím 10–20 procent z půjčené částky, není to nic hrozného. Koukat tady na každý procentní bod je nesmysl. Problémem mikrouvěrů jsou poplatky za prodlení. Neférové firmy se spoléhají na to, že člověk, který si půjčuje takto malou částku, protože není schopen vyjít, bude muset platit dlouhodobě takzvané prodlužovací poplatky. Ten nesplácí jistinu, ale je jen sankcí za nesplácení. Jde o to, že takto snadno získá klient s minimální vstupní investicí. Obecně tak platí, že spíše než koukat na úrok – cenu půjčky – se má klient koukat na to, co se stane, když nebude moct splácet.

LN A slušný úvěr?

Slušný úvěr nemá drakonickou sankci. Takový úvěr má jednorázovou sankci, například poplatek spojený s administrativou, pak upomínku a například zákonný úrok z prodlení. Tedy to, co stanovuje nový občanský zákoník. To jsou atributy férového produktu.

Například když si dnes vezmete půjčku od Home Creditu a dostanete se do prodlení, jednorázová sankce z prodlení je 500 korun, první upomínka 120 korun a další dvě upomínky 350 korun a nabíhá úrok z prodlení.

LN A neféroví poskytovatelé?

Ti si většinou určí vysokou sankci a někdy i opakovanou. To je jasný signál, že jde o problémovou společnost.